

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สื่อมวลชนซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และภาพยนตร์เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่มีบทบาทสูงในการเผยแพร่สารนิเทศไปสู่ประชาชน เพราะหน้าที่หลักประการหนึ่งของสื่อมวลชน คือ การแสวงหาและเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสังคมให้ประชาชนรับทราบ (ปรมะ สตะเวทิน, 2538: 137) และในบรรดาสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ดังกล่าว วิทยุกระจายเสียงนับเป็นสื่อมวลชนที่แพร่หลายมากที่สุด สามารถเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้กว้างไกลที่สุดไม่จำกัดทั้งเวลาและสถานที่ และยังเป็นสื่อที่มีความรวดเร็ว รวมทั้งสามารถเข้าถึงบุคคลในระดับอาชีพและคุณสมบัติต่าง ๆ กันได้ กล่าวคือ คนอ่านไม่ออกหรือคนตาบอดก็สามารถรับฟังได้ (ศุภรัตน์ จีติกุลเจริญ, 2542: 6) และจากคุณสมบัติของการส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุที่สามารถส่งได้ด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีอยู่ทั่วไปในอากาศทำให้ประชาชนในชนบทซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 85 ของประเทศสามารถรับฟังวิทยุกระจายเสียงได้ (ศิริวรรณ อาชาติศรีเพชร, 2543: 1) จึงทำให้การถ่ายทอดและการรับข่าวสารสามารถทำได้เกือบจะในเวลาเดียวกับที่เหตุการณ์เกิดขึ้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2541: 56)

สำหรับรายการวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยสามารถจำแนกตามประเภทของเนื้อหา รายการ(Content Classification) ได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ ประเภทแรก คือ รายการแนวข่าวสารและสารคดีหรือรายการจากข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว รายการสารคดี รายการการศึกษา และรายการบรรยายนอกสถานที่ในการถ่ายทอดสดต่าง ๆ ประเภทที่สอง คือ รายการแนวจินตคดี ซึ่งประกอบด้วย รายการดนตรีและเพลง รายการตลก รายการบันเทิง และรายการละครวิทยุ ประเภทที่สาม คือ รายการแนวการมีส่วนร่วมของผู้ฟังและวิทยากรรับเชิญ ซึ่งประกอบด้วย รายการเปิดสายจากผู้ฟัง รายการอภิปราย รายการเพื่อผู้บริโภค ประเภทสุดท้าย คือ รายการโฆษณา ซึ่งประกอบด้วย รายการโฆษณาสินค้า รายการประกาศบริการ และรายการรณรงค์เพื่อสังคม (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และเมธา เสรีธนาวงศ์, 2547: 394-395)

สำหรับรายการข่าววิทยุกระจายเสียงนั้นยังสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีกตามรูปแบบการนำเสนอซึ่งมีดังนี้ คือ รูปแบบการอ่านข่าว รูปแบบการรายงานข่าว รูปแบบการวิเคราะห์ข่าว รูปแบบ

*วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2548

การวิจารณ์ข่าว รูปแบบการบรรยายเหตุการณ์ รูปแบบรายงานข่าวประกอบเสียง และรูปแบบนิตยสารข่าว (นภาพกรณ์ อัจฉริยะกุล, 2534: 178-182)

ในการทำข่าววิทยุกระจายเสียงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ผู้สื่อข่าว อุปกรณ์หรือเครื่องมือ และแหล่งข่าว (ศุภรัตน์ วิฑิตกุลเจริญ, 2542: 88) ผู้สื่อข่าวเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญยิ่งในการปฏิบัติงานข่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นผู้สื่อข่าวในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เป็นต้น เพราะจะมีข่าวที่เกิดขึ้นมากในแต่ละวันจึงจำเป็นต้องมีผู้สื่อข่าวที่รับผิดชอบเจาะจงตามสายงานลงไป (ธีรารักษ์ โภธิสุวรรณ, 2542: 65) สำหรับการจำแนกกลุ่มข่าวหรือสายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงขึ้นอยู่กับขนาดของสถานีวิทยุกระจายเสียงและจำนวนผู้สื่อข่าวที่มี รวมทั้งรูปแบบรายการของสถานี ตัวอย่างเช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงขนาดใหญ่ที่มีผู้สื่อข่าวจำนวนมากและเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงหลักในการถ่ายทอดข่าว จะมีการแบ่งกลุ่มข่าวหรือสายงานข่าวหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มข่าวการเมืองและความมั่นคง ครอบคลุม ทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา ราชสำนัก ทหาร และต่างประเทศ กลุ่มข่าวเศรษฐกิจ ครอบคลุม พาณิชยกรรม เกษตร อุตสาหกรรม คมนาคม การเงิน และการคลัง และกลุ่มข่าวสังคม ครอบคลุม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาดไทย แรงงาน อาชญากรรม และกีฬา (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2546) สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงที่มีผู้สื่อข่าวจำนวนน้อย ผู้สื่อข่าวอาจต้องทำงานข่าวหลายด้าน ส่วนสถานีวิทยุกระจายเสียงที่มีรูปแบบเฉพาะ เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงซึ่งเน้นข่าวธุรกิจจะมีการแบ่งสายงานข่าวที่เน้นความสำคัญด้านเศรษฐกิจเป็นหลักและข่าวอื่น ๆ ซึ่งให้ความสำคัญรองลงไป (บุญมา ศรีหมาต, สัมภาษณ์, 2547) นอกจากนี้สถานีวิทยุกระจายเสียงบางแห่งอาจมีผู้เรียบเรียงข่าวโดยเฉพาะเพื่อทำหน้าที่เรียบเรียงข่าวที่ได้มาจากข่าวโทรสาร โทรศัพท หรือจากข้อมูลของผู้สื่อข่าวในกรณีที่ผู้สื่อข่าวไม่สามารถกลับมาเขียนข่าวได้ทัน (ธีรารักษ์ โภธิสุวรรณ, 2542: 67-68) และมีผู้แปลข่าวต่างประเทศรับผิดชอบคัดเลือก แปล และเรียบเรียงข่าว (สวิงยา นุ่นพันธ์, 2540: 34) รวมทั้งมีบรรณาธิการข่าวทำหน้าที่กลั่นกรองข่าวที่จะนำเสนอ ตรวจสอบเนื้อหาสาระ ความน่าเชื่อถือของข่าว และผลกระทบที่จะตามมาจากข่าว (ศุภรัตน์ วิฑิตกุลเจริญ, 2542: 88)

สำหรับอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการทำข่าววิทยุกระจายเสียง ประกอบด้วย เครื่องบันทึกเสียง เทปบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์ วิทยุสื่อสาร โทรศัพท์ โทรสาร และโทรพิมพ์เพื่อรับข่าวจากต่างประเทศ ส่วนแหล่งข่าวของวิทยุกระจายเสียงสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (พิศิษฐ์ ชวลาธาวัช, 2539: 55-56) คือ แหล่งข่าวเปิด (Open News Source) เป็นแหล่งข่าวที่ให้รายละเอียดของข่าวที่ได้มาโดยเปิดเผย มีการระบุผู้เปิดเผยข่าว ผู้ให้สัมภาษณ์เรื่องต่างๆ ผู้ร่วมอภิปราย ผู้ร่วมประชุมหรือผู้ปาฐกถา ระบุสถานที่เกิดเหตุ และแหล่งข่าวปิด (Confidential News Source) เป็นข่าวที่ได้มาจากผู้ชี้เบาะแสของข่าว (Tipster) โดยผู้ให้ข่าวมีเงื่อนไขที่จะให้ผู้เสนอข่าวไม่เปิดเผยชื่อ นามสกุล อาชีพหรือที่มาของแหล่งข่าว เพราะเกรงว่าจะมี

ผลเสียหาย เสียประโยชน์หรือเกิดอันตรายแก่ผู้ให้ข่าวและครอบครัวได้ การรายงานข่าวจึงไม่อาจจะนับว่าใครเป็นผู้ให้ข่าว แต่จะอ้างว่า “จากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้” หรือ “จากแหล่งข่าวใกล้ชิด”

ข่าวที่ได้จากแหล่งข่าวดังกล่าวบางครั้งจึงต้องมีการสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมโดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าว และค้นข้อมูลภูมิหลัง เพื่อให้ข่าวมีความครบถ้วน สมบูรณ์ สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวเป็นสิ่งที่นักข่าวต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความผิดพลาดโดยต้องตรวจสอบเรื่องทุกอย่างอย่างละเอียด เช่น ชื่อบุคคล ตำแหน่ง ชื่อประเทศและสถานที่ วันที่ เป็นต้น ซึ่งวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องเหล่านี้ คือ ตรวจสอบจากหนังสืออ้างอิงที่ได้มาตรฐาน เช่น พจนานุกรม สารานุกรม นามานุกรม หรือ ฐานข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนการค้นข้อมูลภูมิหลังของข่าวเป็นการสำรวจสารนิเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาอธิบายและให้ข้อมูลรอบด้านของข่าวหรือเจาะลึกเรื่องราวที่จะรายงาน (พรรณพิมล กุลบุญ, 2534: 6) โดยอาจค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมทั้งจากเอกสาร ข่าวเก่า หรือการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในประเด็นที่ต้องการซึ่งจะทำให้ข่าวสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (กิตติมาภรณ์ จิตราทร, 2543: 154)

สถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานครมีจำนวนทั้งสิ้น 78 สถานี แบ่งเป็นสถานีวิทยุในระบบ เอ.เอ็ม จำนวน 38 สถานี และในระบบเอฟเอ็ม จำนวน 40 สถานี (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และเมธา เสรีธนา วงศ์, 2547: 406) สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงในระบบเอเอ็ม ไม่มีการผลิตรายการข่าววิทยุโดยตรง แต่จะรายงานข่าวสารให้กับคนฟังด้วยรายการข่าวชาวบ้านซึ่งผู้ดำเนิน รายการจะนำเสนอข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ทั้งข่าวการเมือง สังคม และอาชญากรรม (อรัญญา มิ่งเมือง, 2535 อ้างถึงใน อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2544 : 276) ส่วนการรายงานข่าวจะรับสัญญาณถ่ายทอดจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยวันละ 4 ครั้ง ได้แก่เวลา 07.00 น. 12.00 น. 19.00 น. และ 20.00 น. เฉพาะในเครือข่าย กรมประชาสัมพันธ์ (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2549) ส่วนเครือข่ายอื่นจะรับสัญญาณถ่ายทอดข่าววันละ 2 ครั้ง คือ เวลา 07.00 น. และ 19.00 น. สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงในระบบเอฟเอ็ม จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในปี 2547 พบว่า มีสถานีวิทยุเพียง 9 สถานี ที่มีการผลิตรายการข่าว ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา สถานีวิทยุเนชั่น สถานีวิทยุศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สถานีวิทยุจีจีนิวส์ สถานีวิทยุสปอร์ตเรดิโอ สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. สถานีวิทยุ 101 INN News Channel และสถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงดังกล่าวมีรูปแบบการผลิตรายการข่าว 3 รูปแบบดังนี้ รูปแบบแรก คือ การรายงานข่าวประจำวัน เป็นข่าวประจำวันระดับชาติที่ถ่ายทอดสัญญาณจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยโดยได้รับสัญญาณถ่ายทอดเวลา 07.00 - 07.30 น. และ 19.00 - 19.30 น. รูปแบบที่สอง คือ รายการข่าวหลักของแต่ละสถานีวิทยุกระจายเสียงซึ่งจะมีช่วงเวลาและรูปแบบที่นำเสนอแตกต่างกันไป และรูปแบบสุดท้าย คือ รายงานข่าวสั้น / ข่าวด่วน เป็นการรายงานข่าวทุกต้นชั่วโมง และ/หรือกลางชั่วโมง

อย่างไรก็ตามเนื่องจากการผลิตรายการข่าวมีข้อจำกัดด้านเวลา กล่าวคือ ต้องผลิตได้อย่างรวดเร็ว และนำเสนอได้ตรงตามกำหนดเวลา(Nicholas and Martin, 1997 ; Tuchman, 1969 cited in Campell, 1997) บุคลากรฝ่ายข่าวจึงจำเป็นต้องใช้สารนิเทศที่ได้มาอย่างรวดเร็ว และเป็นแหล่งใกล้ตัวมากที่สุด ซึ่งได้แก่ ศูนย์ข้อมูลข่าว หรือห้องสมุดภายในสถานีวิทยุกระจายเสียง ดังเช่นผลการวิจัยของเชมิกา กมลโชติ (2540) ซึ่งศึกษาเรื่องบทบาทของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในกระบวนการผลิตข่าวในสังคมสารสนเทศพบว่า ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์มีบทบาทต่อการผลิตข่าวของกองบรรณาธิการโดยทำหน้าที่เป็นแหล่งสนับสนุนข้อมูลให้นักข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำข่าวกรณีเร่งด่วนหรือข่าวเชิงสอบสวน ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์สามารถค้นหาข้อมูลให้นักข่าวได้ตามที่ต้องการ และผลการวิจัยของHansen และคณะ (1988) ซึ่งศึกษาเรื่องบทบาทของห้องสมุดหนังสือพิมพ์รายวันในการให้ข้อมูลข่าวสาร พบว่าห้องสมุดหนังสือพิมพ์มีความสำคัญในการจัดหาข้อมูลและเป็นแหล่งสารนิเทศที่สำคัญ

สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานครทั้ง 9 สถานีดังกล่าว จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่าการค้นคว้าสารนิเทศเพิ่มเติมของบุคลากรฝ่ายข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงยังทำได้ไม่เต็มที่เนื่องจากมีสถานีวิทยุกระจายเสียงเพียงแห่งเดียวเท่านั้นที่มีศูนย์ข้อมูลข่าวของสถานีฯ โดยตรง คือ สถานีวิทยุจีจีนิวส์ ซึ่งมีส่วนงานสารสนเทศและข้อมูลข่าว สังกัดกองข่าว ส่วนอีก 5 สถานีมีการจัดในลักษณะเป็นมุมหนึ่งของฝ่ายข่าวและมีทรัพยากรสารนิเทศจำนวนน้อย ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา สถานีวิทยุศึกษา สถานีวิทยุสปอร์ตเรดิโอ สถานีวิทยุ 101 INN News Channel และสถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถานีวิทยุอีก 2 สถานี คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. มีมุมหนึ่งของฝ่ายข่าวและมีห้องสมุดข่าว/ศูนย์ข้อมูลข่าวที่เน้นการทำข่าวโทรทัศน์ และอีก 1 สถานี คือ สถานีวิทยุเนชั่นมีทั้งห้องสมุดข่าว/ศูนย์ข้อมูลข่าวที่เน้นการทำข่าวโทรทัศน์ และห้องสมุดเครือข่ายเนชั่นที่เน้นการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ในเครือบริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) โดยเฉพาะ (สักกะ จราวิวัฒน์, 2545: 43) นอกจากนี้ยังพบว่า ทรัพยากรสารนิเทศที่สำคัญสำหรับรายการวิทยุ เช่น เทปบันทึกเสียงข่าวทั้งที่ออกอากาศและไม่ได้ออกอากาศยังไม่มีการจัดเก็บ เนื่องจากไม่มีสถานที่เพียงพอต่อปริมาณที่เพิ่มขึ้นของการผลิตข่าวแต่ละช่วงเวลาของแต่ละวัน (วรรณลักษณ์ ศรีสด, สัมภาษณ์, 2546) ทำให้การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าว และการค้นข้อมูลภูมิหลังอาจทำได้ไม่เต็มที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีข่าวเร่งด่วน ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น คือ หนังสือพิมพ์ที่มีศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ที่มีศูนย์ข้อมูลโทรทัศน์ แหล่งสารนิเทศภายในห้องสมุดสถานีวิทยุกระจายเสียงนั้นยังประสบปัญหาหลายด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดทรัพยากรสารนิเทศบางประเภทที่จำเป็นในการผลิตรายการข่าว รวมทั้งทรัพยากรสารนิเทศมีจำนวนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย (ชุติมา นันทะวงษ์, สัมภาษณ์, 2546)

จากความสำคัญของการใช้สารนิเทศของนักข่าวที่มีส่วนช่วยสนับสนุนในกระบวนการทำข่าวและจากปัญหาของแหล่งและทรัพยากรสารนิเทศของบุคลากรฝ่ายข่าวดังกล่าว ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาเรื่อง “การใช้สารนิเทศของบุคลากรฝ่ายข่าว สถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานคร” ในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ ทรัพยากรสารนิเทศ เนื้อหา ภาษา และอายุของสารนิเทศ รวมทั้งปัญหาในการใช้สารนิเทศ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางสำหรับห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลของสถานีวิทยุกระจายเสียงในการพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศให้สอดคล้องกับการใช้สารนิเทศของบุคลากรฝ่ายข่าว รวมทั้งสำหรับห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลของสถานีวิทยุกระจายเสียงและหน่วยงานสารนิเทศอื่น ๆ ในการสร้างความร่วมมือในด้านทรัพยากรสารนิเทศและบริการสารนิเทศเพื่อตอบสนองการใช้ของบุคลากรฝ่ายข่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา

1. การใช้สารนิเทศของบุคลากรฝ่ายข่าว สถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานคร ในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ ทรัพยากรสารนิเทศ เนื้อหา ภาษา และอายุของสารนิเทศ
2. ปัญหาในการใช้สารนิเทศของบุคลากรฝ่ายข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานคร

สมมุติฐานของการวิจัย

1. บุคลากรฝ่ายข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารนิเทศเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าว ใช้แหล่งสารนิเทศที่เป็นบุคลากรในฝ่ายงานเดียวกัน และใช้ทรัพยากรสารนิเทศประเภทหนังสือพิมพ์ในระดับมาก
2. ปัญหาที่บุคลากรฝ่ายข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานครประสบในระดับมาก คือ สถานีวิทยุที่สังกัดไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวของสถานีโดยตรง

ขอบเขตในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรฝ่ายข่าวทุกคนของสถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานครโดยครอบคลุมทั้งบุคลากรฝ่ายข่าวที่สังกัดอยู่ในฝ่ายข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงโดยตรง และบุคลากรฝ่ายข่าวที่สังกัดหน่วยงานอื่นในองค์กร ซึ่งรับผิดชอบในตำแหน่งบรรณาธิการข่าว ผู้สื่อข่าว ผู้เรียบเรียงข่าว และผู้แปลข่าวต่างประเทศ

จากการสำรวจข้อมูลประชากรเบื้องต้น พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานคร 9 สถานี มีจำนวนทั้งสิ้น 170 คน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

บุคลากรฝ่ายข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียง 9 สถานี จำนวน 143 คนที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า จำนวนมากที่สุด 72 คน (50.35 %) มีตำแหน่งเป็นผู้สื่อข่าว และจำนวนน้อยที่สุด 14 คน (9.79%) มีตำแหน่งเป็นผู้แปลข่าวต่างประเทศ

บุคลากรฝ่ายข่าวส่วนใหญ่จำนวน 117 คน (81.82%) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนน้อยจำนวน 25 คน (17.48%) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท

เมื่อจำแนกระดับการศึกษาของบุคลากรฝ่ายข่าวตามตำแหน่งงาน พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวส่วนใหญ่ของทั้ง 4 ตำแหน่งงาน ได้แก่ บรรณาธิการข่าว ผู้สื่อข่าว ผู้เรียบเรียงข่าว และผู้แปลข่าวต่างประเทศ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนน้อยสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท

สำหรับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา พบว่า มีบุคลากรฝ่ายข่าวที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ตอบจำนวน 49 คน โดยจำนวนมากที่สุด 27 คน (23.08%) สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาสื่อสารมวลชน /วารสารศาสตร์

2. การใช้สารสนเทศของบุคลากรฝ่ายข่าว

2.1 วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ

วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศที่บุคลากรฝ่ายข่าวทุกคน (143 คน) ระบุ คือ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าว สำหรับระดับของวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ ในระดับมากที่สุด 3 รายการ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าว (4.27) (เพื่อค้นหาข้อมูลภูมิหลังของข่าว (4.04) และเพื่อติดตามสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสายงานข่าว (3.90)

การที่ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศในระดับมากที่สุด 3 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าว อาจเนื่องจากการทำข่าวเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน ความถูกต้องของข้อมูลข่าวถือเป็นหัวใจสำคัญ และเป็นสิ่งที่นักข่าวต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก (มาลี บุญศิริสัมพันธ์, 2537: 28) เนื่องจากส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของข่าว การตรวจสอบข้อมูลอย่างระมัดระวัง เช่น ชื่อ - นามสกุล อายุ ตำแหน่ง ที่อยู่ รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ให้ถูกต้องแม่นยำจึงเป็นสิ่งสำคัญ (นาฎยา ตนานนท์, 2546: 48)

* ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ค่าเฉลี่ย

นอกจากนี้การค้นหาข้อมูลภูมิหลังของข่าวทำให้การรายงานข่าวมีความครบถ้วน สมบูรณ์ และมีข้อมูลรอบด้านส่งผลให้ข่าวมีความน่าสนใจและถือเป็นจุดแข็งขั้นของรายการข่าวของสื่อมวลชนทุกประเภทนักข่าวยังต้องติดตามสารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับสายงานข่าว เช่น อ่านข่าวหนังสือพิมพ์ นิตยสารข่าว ฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์ เพื่อตรวจสอบประเด็นข่าวที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา (วีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2545: 18) เพื่อตามทันกับสถานการณ์ข่าว และให้แน่ใจว่าสถานีวิทยุของตนไม่ตกข่าวที่สื่อมวลชนอื่น ๆ เผยแพร่อยู่ จึงทำให้นักลกรฝ่ายข่าวมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารนิเทศในระดับมากที่สุด 3 รายการดังกล่าว ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1 ที่กำหนดไว้ว่า บุคลากรฝ่ายข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารนิเทศเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวในระดับมาก

2.2 แหล่งสารนิเทศ

2.2.1 ประเภทของแหล่งสารนิเทศ

แหล่งสารนิเทศที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้ทุกคน (143 คน) คือ อินเทอร์เน็ต ส่วนระดับของการใช้แหล่งสารนิเทศ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้แหล่งสารนิเทศ 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับมากมี 1 แหล่ง คือ แหล่งอินเทอร์เน็ต (4.09) ในระดับ ปานกลางมี 4 แหล่ง โดยแหล่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ แหล่งบุคคล (3.37) แหล่งสารนิเทศอื่นๆ (2.82) และแหล่งหน่วยงานราชการและเอกชน (2.73) และในระดับน้อยมี 1 แหล่ง คือ สมาคมวิชาชีพ (2.26)

เมื่อพิจารณารายละเอียดของแหล่งสารนิเทศใหญ่ 6 แหล่ง ได้แก่ แหล่งบุคคล ห้องสมุด สมาคมวิชาชีพ หน่วยงานราชการและเอกชน อินเทอร์เน็ต และแหล่งสารนิเทศอื่นๆ สรุปได้ดังนี้

2.2.1.1 บุคคล

แหล่งที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้งานมากที่สุด 139 คน คือ บุคลากรในฝ่ายงานเดียวกัน สำหรับระดับของการใช้แหล่งบุคคล พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้แหล่งบุคคล 2 ระดับ คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง ในระดับมากมี 3 แหล่ง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ บุคลากรในฝ่ายงานเดียวกัน (3.71) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา (3.59) และผู้ร่วมวิชาชีพสื่อมวลชน (3.52) และในระดับปานกลางมี 2 แหล่ง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ อาจารย์/นักวิชาการ (3.20) และบุคลากรฝ่ายงานอื่น (2.81)

การที่ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้แหล่งสารนิเทศบุคคล คือ บุคลากรในฝ่ายงานเดียวกัน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา และผู้ร่วมวิชาชีพสื่อมวลชน ในระดับมาก อาจเนื่องจาก บุคลากรในฝ่ายงานเดียวกันซึ่งก็คือฝ่ายข่าว เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์และความรอบรู้เกี่ยวกับประเด็น

ข่าวโดยพื้นฐาน หากนักข่าวมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูลข่าว เช่น ชื่อ นามสกุล ยศ ตำแหน่ง อาชีพ ของบุคคลที่ปรากฏเป็นข่าว เนื้อหาข่าว เป็นต้น บุคคลที่สามารถสอบถามได้ชั้นแรก คือ บุคลากรใน ฝ่ายงานเดียวกัน ซึ่งถือเป็นแหล่งสารนิเทศที่ใกล้ชิดที่สามารถสอบถามข้อมูลได้ง่าย และสะดวกที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรณาธิการข่าว ซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์การทำงานด้านข่าวในสายงานข่าวที่ รับผิดชอบสูง (ชัยพร ตั้งพูลสินธนา, 2545: 440) มักเป็นบุคคลที่บุคลากรฝ่ายข่าวไว้วางใจในความถูกต้อง และใช้เป็นแหล่งสอบถามข้อมูล บุคลากรในฝ่ายงานเดียวกันจึงเป็นแหล่งที่บุคลากรฝ่ายข่าวใช้มากที่สุด สำหรับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา บุคลากรฝ่ายข่าวจะใช้ในกรณีเหตุการณ์ที่มีความซับซ้อน หรือเป็น ประเด็นข่าวที่ยังไม่มีการคลี่คลาย เช่น กรณีการเสียชีวิตของนายห้างทอง ธรรมวัฒน์ะ เป็นต้น ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะสาขาจึงเป็นสิ่งที่บุคลากรฝ่ายข่าวจะต้องปรึกษาและแสวงหาข้อมูลให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ หรือ นักกฎหมาย เป็นต้น ส่วนผู้ร่วมวิชาชีพสื่อมวลชนบุคลากรฝ่ายข่าวใช้ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และข้อมูลข่าวระหว่างกัน (บุญเลิศ ช้างใหญ่, 2545: 38)

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1 ที่กำหนดไว้ว่า บุคลากรฝ่าย ข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานครใช้แหล่งสารนิเทศที่เป็นบุคลากรในฝ่ายงานเดียวกันใน ระดับมาก

2.2.1.2 ห้องสมุด

แหล่งที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 108 คน คือ มุมหนึ่งของฝ่ายข่าวใน สถานีวิทยุที่สังกัด สำหรับระดับของการใช้แหล่งห้องสมุด พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้แหล่งห้องสมุด 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับปานกลางมี 6 แหล่ง โดยแหล่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ห้องสมุดข่าว / ศูนย์ข้อมูลข่าวในองค์กรที่สังกัด (3.01) มุมหนึ่งของฝ่ายข่าวในสถานี วิทยุที่สังกัด (2.94) และห้องสมุดข่าว/ศูนย์ข้อมูลข่าวในสถานีวิทยุที่สังกัด(2.88) และในระดับน้อยมี 3 แหล่ง โดยแหล่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ห้องสมุดแผ่นเสียง/เทปบันทึกเสียงในสถานีวิทยุที่สังกัด (2.32)

2.2.1.3 สมาคมวิชาชีพ

แหล่งที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 83 คน คือ สมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สำหรับระดับของการใช้แหล่งสมาคมวิชาชีพ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้ แหล่งสมาคมวิชาชีพในระดับน้อยเพียงระดับเดียวทั้ง 4 แหล่ง โดยแหล่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สมาคม นักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย และสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (2.31 เท่ากัน)

2.2.1.4 หน่วยงานราชการและเอกชน

แหล่งที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 110 คน คือ ทำเนียบรัฐบาล สำหรับระดับของการใช้แหล่งหน่วยงานราชการและเอกชน พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้แหล่งหน่วยงานราชการและเอกชน 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับปานกลางมี 16 แหล่ง โดยแหล่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ทำเนียบรัฐบาล (3.37) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (3.06) และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (3.03) ในระดับน้อยมี 5 แหล่ง โดยแหล่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สมาคมกีฬาและกรีฑา (2.50)

2.2.1.5 อินเทอร์เน็ต

แหล่งที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวทุกคน (143 คน) ใช้ คือ เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) สำหรับระดับของการใช้แหล่งอินเทอร์เน็ต พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้แหล่งอินเทอร์เน็ตในระดับมากเพียงระดับเดียวทั้ง 3 แหล่ง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ เวิลด์ไวด์เว็บ (4.43) กลุ่มข่าว (4.07) และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (3.72)

2.2.1.6 แหล่งสารนิเทศอื่นๆ

แหล่งที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 120 คน คือ การประชุม/การสัมมนา/การอบรม/การประชุมเชิงปฏิบัติการ สำหรับระดับของการใช้แหล่งสารนิเทศอื่นๆ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้แหล่งสารนิเทศอื่นๆ ในระดับปานกลางเพียงระดับเดียวทั้ง 3 แหล่ง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ การประชุม/การสัมมนา/การอบรม/การประชุมเชิงปฏิบัติการ (3.02) สารนิเทศส่วนบุคคล (2.78) และการเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพ (2.58)

2.3 ประเภทของทรัพยากรสารนิเทศ

ทรัพยากรสารนิเทศที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้ทุกคน (143 คน เท่ากัน) คือ วัสดุตีพิมพ์ และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับระดับของการใช้ทรัพยากรสารนิเทศ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้ทรัพยากรสารนิเทศ 2 ระดับ คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง ในระดับมากมี 1 ประเภท คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (3.84) และในระดับปานกลางมี 2 ประเภท เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ วัสดุตีพิมพ์ (3.12) และวัสดุไม่ตีพิมพ์ (3.07) เมื่อพิจารณารายละเอียดของทรัพยากรสารนิเทศทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ วัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

2.3.1 วัสดุพิมพ์

วัสดุพิมพ์ที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้ทุกคน (143 คน) คือ หนังสือพิมพ์ สำหรับระดับของการใช้วัสดุพิมพ์ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้วัสดุพิมพ์ 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับมากมี 4 ประเภท เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ หนังสือพิมพ์ (4.40) บทข่าว (สคริปต์) (3.85) เอกสารข่าว (3.63) และวารสาร/นิตยสาร (3.51) ในระดับปานกลางมี 6 ประเภท โดยประเภทที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ พจนานุกรม (3.24) หนังสือ (3.17) และ กฤตภาคข่าว / ข่าวตัด (3.13) และในระดับน้อยมี 4 ประเภท โดยประเภทที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หนังสือสถิติ (2.49)

การที่ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้หนังสือพิมพ์ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเนื่องจาก หนังสือพิมพ์ เป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีความสำคัญที่สุดในการผลิตข่าว เพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่ทันสมัยที่สุดที่บุคลากรฝ่ายข่าวสามารถใช้เพื่อการตรวจสอบข่าวในแต่ละวัน และจับกระแสข่าว อีกทั้งยังสามารถให้รายละเอียดของข่าวได้มากกว่าสื่อวิทยุ และโทรทัศน์ที่มีข้อจำกัดทางด้านเวลาในการออกอากาศ รวมทั้งให้ข้อมูลข่าวที่หลากหลายครอบคลุมข่าวทุกประเภท และมีบทความที่ช่วยให้บุคลากรฝ่ายข่าวได้ทราบข้อมูลที่ลึกและรอบด้าน (กาญจนา นัยวัฒน์, สัมภาษณ์, 2549)

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1 ที่กำหนดไว้ว่า บุคลากรฝ่ายข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานครใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือพิมพ์ในระดับมาก

2.3.2 วัสดุไม่ตีพิมพ์

วัสดุไม่ตีพิมพ์ประเภทที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 121 คน คือ เทปบันทึกเสียง / แผ่นซีดีเสียงข่าวที่ออกอากาศ สำหรับระดับของการใช้วัสดุไม่ตีพิมพ์ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้วัสดุไม่ตีพิมพ์ 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับมากมี 1 ประเภท คือ เทปบันทึกเสียง/แผ่นซีดีเสียงการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ การประชุม การอภิปราย (3.58) ในระดับปานกลางมี 5 ประเภท โดยประเภทที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เทปบันทึกเสียง/แผ่นเสียงข่าวที่ออกอากาศ (3.34) เทปบันทึกเสียง/แผ่นเสียง/แผ่นซีดีเสียงดนตรี (3.00) และเทปบันทึกเสียง/แผ่นซีดีเสียงข่าวที่ไม่ได้ออกอากาศ (2.99) และในระดับน้อยมี 1 ประเภท คือ ไมโครฟิล์ม/ไมโครฟิช (2.03)

2.3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้ทุกคน (143 คน) คือ เว็บไซต์สำหรับระดับของการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2 ระดับ คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง ในระดับมากมี 3 ประเภท เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ เว็บไซต์ (4.31) ฐานข้อมูลออนไลน์ที่หน่วยงานจัดทำ (4.14) และฐานข้อมูลออนไลน์ที่หน่วยงานจัดซื้อ (3.68) ส่วนระดับปานกลางมี 1 ประเภท คือ ฐานข้อมูลซีดีรอม (2.56)

2.3.3.1 เว็บไซต์ที่บุคลากรฝ่ายข่าวใช้

บุคลากรฝ่ายข่าวทุกคนใช้เว็บไซต์โปรแกรมค้นหา รองลงมาจำนวน 141 คน (98.60%) ใช้เว็บไซต์สื่อมวลชน และน้อยที่สุดจำนวน 128 คน (89.51%) ใช้เว็บไซต์หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ/องค์กรอิสระและเอกชน

เมื่อจำแนกรายละเอียดของเว็บไซต์ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ เว็บไซต์หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ / องค์กรอิสระและเอกชน เว็บไซต์สื่อมวลชน และเว็บไซต์โปรแกรมค้นหา (Search Engine) สรุปได้ดังนี้

2.3.3.2 เว็บไซต์หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ/องค์กรอิสระและเอกชน

เว็บไซต์ที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เว็บไซต์ทำเนียบรัฐบาล 89 คน (69.53%) เว็บไซต์รัฐสภา 54 คน (42.19%) และเว็บไซต์กระทรวงมหาดไทย 46 คน (35.94%)

2.3.3.3 เว็บไซต์สื่อมวลชน

เว็บไซต์สื่อมวลชนที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เว็บไซต์สำนักข่าวไทย 113 คน (80.14%) เว็บไซต์ผู้จัดการ 105 คน (74.47%) และเว็บไซต์มติชน 89 คน (63.12%)

2.3.3.4 เว็บไซต์โปรแกรมค้นหา (Search Engine)

เว็บไซต์ที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวส่วนใหญ่จำนวน 135 คน (94.41%) ใช้ คือ เว็บไซต์ Google รองลงมาจำนวน 81 คน (56.64%) ใช้เว็บไซต์ Sanook ส่วนเว็บไซต์ที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนน้อยที่สุด 1 คน (0.70%) คือ เว็บไซต์ Infoseek

2.4 เนื้อหาของสารนิเทศ

เนื้อหาของสารนิเทศที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 135 คน คือ สังคมศาสตร์ สำหรับระดับของการใช้เนื้อหาของสารนิเทศ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้ 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับปานกลางมี 4 เนื้อหา โดยเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ภาษา (3.14) สังคมศาสตร์ (2.94) และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (2.85) และในระดับน้อยมี 5 เนื้อหา โดยเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (2.42)

เมื่อพิจารณาเนื้อหาย่อยของเนื้อหาสารนิเทศทั้ง 5 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ศิลปะ และประวัติศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

2.4.1 เนื้อหาสังคมศาสตร์

เนื้อหาที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 127 คน คือ การเมืองการปกครอง สำหรับระดับของการใช้เนื้อหาสังคมศาสตร์ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้เนื้อหาย่อย 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับมากมี 1 เนื้อหา คือ การเมืองการปกครอง (3.64) ในระดับปานกลางมี 16 เนื้อหา โดยเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กฎหมาย (3.27) การศึกษา (3.22) และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (3.17) และในระดับน้อยมี 1 เนื้อหา คือ การประกันภัย (2.49)

2.4.2 เนื้อหาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

เนื้อหาที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 107 คน คือ อุดุนิยมวิทยา สำหรับระดับของการใช้เนื้อหาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้เนื้อหา 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับปานกลางมี 1 เนื้อหา คือ อุดุนิยมวิทยา (2.97) และในระดับน้อยมี 6 เนื้อหา โดยเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นิเวศวิทยา (2.42)

2.4.3 เนื้อหาวิทยาศาสตร์ประยุกต์

เนื้อหาที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 127 คน คือ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต สำหรับระดับของการใช้เนื้อหาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้เนื้อหาย่อย 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับมากมี 1 เนื้อหา คือ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต (3.81) ในระดับปานกลางมี 4 เนื้อหา โดยเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่

แพทยศาสตร์ การสาธารณสุข (2.96) อุตสาหกรรม (2.74) และเกษตรศาสตร์(2.73) และในระดับน้อยมี 2 เนื้อหา โดยเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การก่อสร้างและวัสดุก่อสร้าง (2.42)

2.4.4 เนื้อหาศิลปะ

เนื้อหาที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 108 คน คือ การกีฬา สำหรับระดับของการใช้เนื้อหาศิลปะ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้เนื้อหาย่อย 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับปานกลางมี 3 เนื้อหา เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ การกีฬา (2.93) ดนตรี (2.62) และการถ่ายภาพ (2.54) และในระดับน้อยมี 6 เนื้อหา โดยเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศิลปะการแสดง (2.43)

2.4.5 เนื้อหาประวัติศาสตร์

เนื้อหาที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้จำนวนมากที่สุด 115 คน คือ ภูมิศาสตร์ และการท่องเที่ยว สำหรับระดับของการใช้เนื้อหาประวัติศาสตร์ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้เนื้อหาย่อย 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับปานกลางมี 4 เนื้อหา โดยเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ชีวประวัติ (2.93) ภูมิศาสตร์ และการท่องเที่ยว (2.90) และประวัติศาสตร์ไทย (2.78) และในระดับน้อยมี 1 เนื้อหา คือ โบราณคดี (2.35)

2.5. ภาษาของสารนิเทศ

ภาษาของสารนิเทศ จำแนกเป็น 2 ภาษา คือ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวทุกคน (143 คน) ใช้สารนิเทศภาษาไทย สำหรับระดับของการใช้ภาษาของสารนิเทศ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้สารนิเทศภาษาไทยในระดับมากที่สุด (4.71) และใช้ภาษาอังกฤษในระดับปานกลาง (3.17)

2.6. อายุของสารนิเทศ

อายุของสารนิเทศแบ่งออกเป็น 6 ช่วงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ช่วงอายุของสารนิเทศที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวใช้ทุกคน (143 คน) คือ ช่วงอายุไม่เกิน 1 เดือน สำหรับระดับของการใช้สารนิเทศช่วงอายุต่างๆ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวใช้ 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับมากมี 1 ช่วงอายุ คือ ช่วงอายุไม่เกิน 1 เดือน (4.44) ในระดับปานกลางมี 3 ช่วงอายุ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่

ช่วงอายุ 1- 3 เดือน (3.45) ช่วงอายุ 4- 6 เดือน (2.93) และช่วงอายุ 7- 9 เดือน (2.58) และในระดับน้อยมี 2 ช่วงอายุ โดยช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ช่วงอายุ 10- 12 เดือน (2.43)

3. ปัญหาในการใช้สารนิเทศ และข้อเสนอแนะ

3.1 ปัญหาในการใช้สารนิเทศ

ปัญหาในการใช้สารนิเทศ ได้จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้าน แหล่งสารนิเทศ ปัญหาด้านทรัพยากรสารนิเทศ ปัญหาด้านเนื้อหา และปัญหาด้านอื่นๆ ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าว ประสบปัญหาทั้ง 4 ด้าน ในระดับปานกลางเพียงระดับเดียวโดยปัญหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ปัญหาด้านแหล่งสารนิเทศ (3.10) ปัญหาด้านอื่นๆ (3.09) และปัญหาด้านเนื้อหา (3.00)

เมื่อจำแนกรายละเอียดของปัญหาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านแหล่งสารนิเทศ ปัญหาด้านทรัพยากรสารนิเทศ ปัญหาด้านเนื้อหา และปัญหาด้านอื่นๆ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ปัญหาด้านแหล่งสารนิเทศ

ปัญหาด้านแหล่งสารนิเทศได้จำแนกย่อยเป็น 12 ปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่มีบุคลากรระบุน่าสนใจมากที่สุด 136 คน คือ บุคลากรในฝ่ายงานเดียวกันบางครั้งให้สารนิเทศไม่ตรงกัน ทำให้ไม่ทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ส่วนระดับของปัญหาด้านแหล่งสารนิเทศ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าว ประสบปัญหา 3 ระดับคือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับระดับมากมี 1 ปัญหา คือ การขอใช้สารนิเทศจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและล่าช้า (3.55) ในระดับปานกลางมี 10 ปัญหา โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม/การสัมมนา/การอบรม/ การประชุมปฏิบัติการที่จัดโดยสถาบันต่าง ๆ ในบางครั้งไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากติดภาระงานประจำ (3.50) หน่วยงานราชการและเอกชนบางครั้งไม่สามารถให้สารนิเทศได้ เนื่องจากเป็นข้อมูลลับหรือห้ามเผยแพร่ (3.35) และสถานีวิทยุที่สังกัดไม่มีห้องสมุดข่าว / ศูนย์ข้อมูลข่าวของสถานีโดยตรง (3.30) ส่วนในระดับน้อยมี 1 ปัญหา คือ ขาดทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ต (2.41)

การที่ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวประสบปัญหาการขอใช้สารนิเทศจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและล่าช้า ในระดับมากเพียงรายการเดียว อาจเนื่องจากการขอข้อมูลจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนจะต้องทำจดหมายอย่างเป็นทางการเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการขอความอนุเคราะห์ข้อมูล ซึ่งบางหน่วยงานอาจใช้ระยะเวลาเวลานาน เพราะต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาระดับสูง จึงไม่ทันกับงานข่าวที่ต้องอาศัยความรวดเร็วในการนำเสนอโดยเฉพาะข่าววิทยุกระจายเสียงที่มีการนำเสนอข่าวทุกกลางชั่วโมงและ/หรือทุกต้นชั่วโมง

ผลการวิจัยในส่วนนี้ยังพบว่า ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 2 ที่กำหนดไว้ว่าปัญหาที่บุคลากรฝ่ายข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงในกรุงเทพมหานครประสบในระดับมาก คือ สถานีวิทยุที่สังกัดไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวของสถานีโดยตรง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวประสบปัญหาดังกล่าวในระดับปานกลาง

การที่ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวประสบปัญหาสถานีวิทยุที่สังกัดไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวของสถานีโดยตรง ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากบุคลากรฝ่ายข่าวสามารถหาสารนิเทศที่ต้องการได้จากแหล่งอื่นๆ เช่น มุมหนึ่งของฝ่ายข่าว เว็บไซต์ ฐานข้อมูลที่หน่วยงานจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการทำข่าว เป็นต้น ในกรณีที่เป็นการบรรณาธิการข่าว ผู้เรียบเรียงข่าว หรือผู้แปลข่าวต่างประเทศ ที่ไม่ต้องออกไปทำข่าวนอกสถานที่ สามารถใช้คอมพิวเตอร์ในหน่วยงานเพื่อค้นหาข่าวได้จากเว็บไซต์ที่มีการเสนอข่าวได้โดยตรง หรือสามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลที่หน่วยงานได้จัดทำขึ้นซึ่งอาจสะดวกกว่าที่จะไปใช้บริการห้องสมุดข่าวหรือศูนย์ข้อมูลข่าวซึ่งอาจใช้เวลาในการสืบค้นนานกว่า และอาจไม่ทันกับการเสนอข่าวของวิทยุ (ศักดิ์ดา จิวธยาภูถ, สัมภาษณ์, 2549) นอกจากนี้บุคลากรฝ่ายข่าวบางคนยังมีทรัพยากรสารนิเทศของตนเองอยู่ส่วนหนึ่ง จึงอาจใช้ทรัพยากรสารนิเทศของตนเองได้โดยไม่ต้องใช้ศูนย์ข้อมูลข่าว

ปัญหาด้านทรัพยากรสารนิเทศ

ปัญหาด้านทรัพยากรสารนิเทศ ได้จำแนกย่อยเป็น 9 ปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวประสบจำนวนมากที่สุด 118 คน คือ เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการและเอกชนไม่มีสารนิเทศที่ต้องการ ส่วนระดับของปัญหาในด้านทรัพยากรสารนิเทศ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวประสบปัญหา 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในระดับปานกลางมี 8 ปัญหา โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการและเอกชนไม่มีสารนิเทศที่ต้องการ (3.03) ไม่มีการจัดเก็บเทปบันทึกเสียงข่าวทำให้ขาดแหล่งอ้างอิงเพื่อการนำเสนอข่าวประกอบเสียงในครั้งต่อไป (2.96) และไม่มีการจัดทำกฤตภาคข่าว / ข่าวตัดในหน่วยงานที่สังกัด (2.93) และในระดับน้อยมี 1 ปัญหา คือ ไม่ทราบว่ามีเว็บไซต์ใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับงานข่าว (2.25)

ปัญหาด้านเนื้อหา

ปัญหาที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวประสบจำนวนมากที่สุด 131 คน คือ เนื้อหาสารนิเทศที่มีอยู่ไม่มีข้อมูลเชิงลึก เช่น ไม่มีข้อมูลรอบด้านเกี่ยวกับประเด็นของแต่ละข่าว เป็นต้น ส่วนระดับของปัญหาในด้านทรัพยากรสารนิเทศ พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวประสบปัญหาในระดับปานกลางเพียงระดับเดียวทั้ง 4

ปัญหา โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เนื้อหาสารนิเทศที่มีอยู่ไม่มีข้อมูลเชิงลึก เช่น ไม่มีข้อมูลรอบด้านเกี่ยวกับประเด็นของแต่ละข่าว เป็นต้น (3.18) เนื้อหาสารนิเทศที่มีอยู่ไม่ตรงกับความต้องการ (3.08) และเนื้อหาของทรัพยากรสารนิเทศที่ให้บริการไม่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา (3.06)

ปัญหาด้านอื่นๆ

ปัญหาที่มีบุคลากรฝ่ายข่าวประจำจำนวนมากที่สุด 124 คน คือ สารนิเทศที่ได้รับไม่ทันสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์และไม่สามารถนำมาใช้ได้กับงานข่าว ส่วนระดับของปัญหาอื่นๆ พบว่าบุคลากรฝ่ายข่าวประสบปัญหาในระดับปานกลางเพียงระดับเดียวทั้ง 5 ปัญหา โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ห้องสมุด/ศูนย์ข้อมูลที่สังกัดไม่มีบรรณารักษ์หรือนักเอกสารสนเทศให้บริการโดยตรงทำให้การใช้สารนิเทศหรือข้อมูลขาดประสิทธิภาพ (3.27) ผู้บริหารไม่มีนโยบายและ/หรือให้ความสำคัญในการจัดตั้งห้องสมุด/ศูนย์ข้อมูลข่าวเพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในการทำข่าว (3.26) และทรัพยากรสารนิเทศประเภทต่างๆอยู่อย่างกระจัดกระจาย เนื่องจากไม่มีการจัดระบบทำให้เสียเวลาในการค้นหา (3.12)

ข้อเสนอแนะและประยุกต์ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่ห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลของสถานีวิทยุกระจายเสียงในการพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศให้สอดคล้องกับการใช้สารนิเทศของบุคลากรฝ่ายข่าว รวมทั้งการสร้างความร่วมมือในด้านทรัพยากรสารนิเทศและบริการสารนิเทศระหว่างห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลของสถานีวิทยุกระจายเสียง และหน่วยงานสารนิเทศอื่นๆ ดังนี้

ห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลวิทยุ

1. การบริหารงาน

1.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงควรจัดให้มีศูนย์ข้อมูลข่าวของสถานี โดยจัดหาและจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศที่สำคัญต่อการผลิตข่าวให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ได้แก่ บทข่าว (สคริปต์) กฤตภาคข่าว หนังสือพิมพ์ วารสาร / นิตยสาร หนังสืออ้างอิง เอกสารข่าว เทปบันทึกเสียง/แผ่นซีดีเสียงข่าว เทปบันทึกเสียง / แผ่นซีดีเสียงบันทึกการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ

1.2 สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงที่มีมุมหนึ่งของฝ่ายข่าวเป็นแหล่งสารนิเทศสำคัญ และสถานีไม่มีห้องสมุด/ศูนย์ข้อมูล บรรณารักษ์ข่าว ควรพัฒนามุมดังกล่าวให้มีทรัพยากรสารนิเทศที่จำเป็นอย่างพอเพียง และมีระบบสืบค้นที่เหมาะสม

1.3 ผู้บริหารสถานีวิทยุควรรับผู้สำเร็จการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เพื่อทำหน้าที่ประจำห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลข่าว และ / หรือมุมหนึ่งของฝ่ายข่าว เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองของความต้องการของผู้ใช้

1.4 ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นอินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลออนไลน์ อย่างพอเพียงสำหรับบุคลากรฝ่ายข่าว

2. การจัดหา ห้องสมุด/ศูนย์ข้อมูลข่าว หรือมุมหนึ่งของฝ่ายข่าว ควรพิจารณาจัดหาทรัพยากรสารนิเทศ ดังนี้

2.1 ควรรวบรวมบทข่าวที่ออกอากาศทุกช่วงเวลาทั้งข่าวหลัก และข่าวต้นชั่วโมงและกลางชั่วโมงให้ครบถ้วนสมบูรณ์

2.2 ควรจัดหาหนังสือพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้มีจำนวนชื่อเพียงพอต่อการใช้งาน

2.3 ควรจัดหาเอกสารข่าวที่ผลิตโดยหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมประชาสัมพันธ์สำนักข่าวไทย เป็นต้น โดยอาจจัดซื้อเฉพาะของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งอย่างต่อเนื่อง

2.4 หนังสืออ้างอิงประเภทพจนานุกรม และนามานุกรม ควรจัดหาฉบับพิมพ์ใหม่ๆ เพื่อให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

2.5 ควรจัดทำกฤตภาคข่าวจากหนังสือพิมพ์ที่ห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลข่าวบอกรับ

2.6 ควรรวบรวมเทปบันทึกเสียง หรือแผ่นซีดีเสียงข่าวทั้งข่าวที่ออกอากาศ และไม่ได้ออกอากาศ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยประสานงานกับกองบรรณาธิการหรือฝ่ายข่าว

2.7 ควรรวบรวมเทปบันทึกเสียง หรือแผ่นซีดีเสียงการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ การประชุม และการอภิปรายที่เกี่ยวข้องกับการเมือง หรือในวาระสำคัญต่างๆ ให้ครบถ้วน และสอดคล้องกับนโยบายการทำข่าวของสถานีวิทยุแต่ละสถานี

2.8 ควรจัดหาเทปบันทึกเสียง หรือแผ่นซีดีเสียงเพลง/ดนตรีที่หลากหลาย ที่สามารถเข้าได้กับสถานการณ์ต่างๆ ของข่าว เพื่อให้รายการข่าวน่าสนใจ และน่าติดตาม

2.9 ควรจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์อย่างน้อย 2 ฐาน คือ ฐานข้อมูลข่าว และฐานข้อมูลบุคคล เพื่อความสะดวกในการสืบค้นและการใช้งาน โดยฐานข้อมูลข่าว ครอบคลุมเนื้อหาข่าว และเสียงของผู้สื่อข่าว และฐานข้อมูลบุคคล ครอบคลุม ประวัติบุคคลสำคัญทุกวงการ และผลงานของบุคคลนั้น และควรทำให้ข้อมูลมีความทันสมัยอยู่เสมอ

2.10 หากห้องสมุด/ศูนย์ข้อมูลข่าวได้รับจัดสรรงบประมาณเพียงพอ ควรจัดซื้อฐานข้อมูลข่าวออนไลน์ของหน่วยงานต่างๆ เช่น ฐานข้อมูลกฤตภาคข่าวของบริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) ฐานข้อมูลกฤตภาคข่าวของบริษัท ไอเอ็นเอ็น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด ฐานข้อมูล News Center ของบริษัท

อินโฟเคสท์ จำกัด ฐานข้อมูลข่าวออนไลน์ ของ สำนักข่าวไทย เป็นต้น เพื่อให้บุคลากรฝ่ายข่าวเข้าถึง ข้อมูลได้กว้างขวาง และหลากหลาย และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบ และเปรียบเทียบข่าวของ สถานีวิทยของตนเองและสื่อมวลชนอื่น ๆ

2.11 ทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบที่จัดหาควรพิจารณาให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับนโยบาย ในการทำข่าวของแต่ละสถานี และควรให้มีเนื้อหาเชิงลึก และรอบด้านของข่าวทุกประเภท รวมทั้งมีเนื้อหาที่ ทันสมัย

3. การจัดระบบและการจัดเก็บ

3.1 ทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทของห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลข่าว ควรมีการจัดระบบ และจัดเก็บอย่างเหมาะสมกับประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้สะดวกในการสืบค้นและการเข้าถึง สำหรับทรัพยากรสารสนเทศที่สัมพันธ์กับการทำข่าวโดยตรง ควรดำเนินการดังนี้

- บทข่าวควรจัดเก็บใส่แฟ้มเรียงตามวันและเวลาที่ออกอากาศ และหากเป็นไปได้ ควรจัดเก็บในรูปแบบข้อมูลออนไลน์

- เอกสารข่าวควรจัดเก็บใส่แฟ้มเรียงตามวัน เดือน ปี

- กฤตภาคข่าวควรจัดเก็บใส่แฟ้มแยกตามประเภทของข่าว เช่น ข่าว การเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการศึกษา ข่าวภัยพิบัติ ข่าวกีฬา เป็นต้น และภายใต้แต่ละประเภทข่าว เรียง ตามลำดับอักษรของหัวเรื่อง

- เทปบันทึกเสียง / แผ่นซีดีเสียงสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ หรือบุคคลที่เป็นข่าวใน แต่ละวัน ควรแยกเสียงสัมภาษณ์บุคคลแต่ละคนไว้ในเทปบันทึกเสียงม้วนเดียวกัน หรือแผ่นซีดีเสียงแผ่น เดียวกัน ส่วนการประชุม การอภิปราย ควรแยกบันทึกเก็บตามชื่อหรือประเภทของการประชุม/การอภิปราย

- เทปบันทึกเสียง / แผ่นซีดีเสียงข่าวที่ออกอากาศควรบันทึกเก็บตามวันเวลาที่ ออกอากาศ

3.2 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทบทข่าว เอกสารข่าว และกฤตภาคข่าว ควรแยกเก็บ ข้อมูลใหม่และเก่าออกจากกัน โดยอาจแยกข้อมูลใหม่อายุไม่เกิน 3 เดือนไว้เป็นชั้น แยกต่างหาก ส่วนข้อมูลที่เก่ากว่านั้นอาจเก็บไว้ในชั้นต่างหากในบริเวณห้องสมุดถ้ามีพื้นที่พอ หรือหากมีพื้นที่ไม่เพียงพอ อาจแยกเก็บไว้ในส่วนอื่นภายนอกห้องสมุด

3.3 ควรจัดทำเครื่องมือช่วยค้นทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท ทั้งสิ่งพิมพ์ และ โสตทัศนวัสดุในรูปแบบข้อมูลออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือช่วยค้นข่าว ควรจัดทำดัชนีกฤตภาค ข่าว ดรรชนีเทปบันทึกเสียง / แผ่นซีดีเสียงข่าว ดรรชนีเทปบันทึกเสียง / แผ่นซีดีเสียงการสัมภาษณ์บุคคล สำคัญ การประชุมและการอภิปราย โดยสร้างทางเลือกในการสืบค้นให้เหมาะสม เช่น ชื่อบุคคลที่เป็นข่าว สถานที่ของข่าวหรือเหตุการณ์ วันเดือนปีของข่าว คำสำคัญ และหัวเรื่อง เป็นต้น สำหรับเทปบันทึกเสียง

/ แผ่นซีดีเสียงทุกประเภท ผลการสืบค้นต้องระบุได้ว่าชื่อนั้น ๆ เรื่องนั้น ๆ หรือบุคคลนั้น ๆ อยู่ในเทปบันทึกเสียงม้วนใด หรือแผ่นซีดีเสียงแผ่นใด ระหว่างนาฬิกาเท่าใด จำนวนกี่นาที เป็นต้น

4. บริการ

4.1 ห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลข่าวควรรวบรวมข้อมูลเว็บไซต์ต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการทำข่าว โดยอาจทำการเชื่อมโยง (Link) ไว้ในเว็บไซต์ของห้องสมุด หรือทำในรูปคู่มือการใช้เว็บไซต์ หรือเอกสารประชาสัมพันธ์

4.2 ควรให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าทางโทรศัพท์ เพื่อเอื้อต่อการทำงานของบุคลากรฝ่ายข่าวที่ต้องการความรวดเร็วในการทำข่าว

4.3 ควรประชาสัมพันธ์บริการของห้องสมุด และจัดอบรมผู้ใช้ให้สามารถค้นคว้าข้อมูลออนไลน์ด้วยตนเอง

การสร้างความร่วมมือ

1. ห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลข่าวควรสร้างความร่วมมือกับห้องสมุด/ศูนย์ข้อมูลข่าวอื่น ๆ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือขอสำเนาข้อมูลบางด้าน หรือทรัพยากรสารสนเทศบางประเภทเพื่อให้ นักข่าวสามารถติดตามข่าวด้านต่าง ๆ ได้ ในเชิงลึกและรอบด้าน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำข่าว

2. ควรมีการร่วมมือกันระหว่างห้องสมุด/ศูนย์ข้อมูลข่าวต่าง ๆ ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่แต่ละหน่วยงานจัดทำร่วมกัน

3. ควรมีการประสานงานกับห้องสมุด / ศูนย์ข้อมูลข่าวอื่น ๆ และสมาคมวิชาชีพด้านสื่อมวลชนในการจัดทำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการติดต่อขอความเห็นในประเด็นข่าว

แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาการใช้สารสนเทศของบุคลากรฝ่ายรายการในสถานีวิทยุกระจายเสียง
2. ควรศึกษาการใช้สารสนเทศของบุคลากรในวิชาชีพสื่อมวลชนอื่น ๆ เช่น นักเขียนบทความ นิตยสารบันเทิงและนิตยสารข่าว เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- กาญจนา นัยวัฒน์. ผู้เรียบเรียงข่าว สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2549. กิตติมาภรณ์ จิตราท. “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของสื่อข่าววิทยุศูนย์ข่าวแปซิฟิก.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- เขมิกา กมลโชติ. “บทบาทของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในกระบวนการผลิตข่าวในสังคมสารสนเทศ.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ชัยพร ตั้งพูลสินธนา. “การสร้างมาตรฐานสถานีโทรทัศน์และรายการโทรทัศน์ในประเทศไทย.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ชุติมา นันทะวงษ์. บรรณาธิการข่าวการศึกษา สถานีวิทยุศึกษา. สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2546.
- ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ. เทคนิคการสื่อข่าวและการเขียนข่าววิทยุกระจายเสียงเบื้องต้น.
นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542.
- นภาพรณี อัจริยะกุล. “ประเภทและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อข่าวสาร.” ใน เอกสารการสอน การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง หน่วยที่ 7, หน้า 151-204. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534.
- นาฎยา ตนานนท์. การรายงานข่าว. กรุงเทพมหานคร: Nut Republic, 2546.
- บุญเลิศ ช่างใหญ่. นักข่าวมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2545.
- ปรมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไข. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- พรรณพิมล กุลบุญ. การดำเนินงานห้องสมุดหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. การรายงานข่าวขั้นสูง. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า, 2539.
- มาลี บุญศิริสัมพันธ์. หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. ฉบับปรับปรุงใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- วรรณลักษณ์ ศรีสอด. หัวหน้ากองบรรณาธิการ 2 สำนักข่าวไทย สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2546.
- วีรพงษ์ พลนิกรกิจ. การเขียนข่าววิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เบื้องต้น.
กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์, 2545.
- ศักดิ์ดา จิวิทย์ยากุล. บรรณาธิการบริหาร สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น. สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549.

- ศิริวรรณ อาชาติพีเพอร์. “การศึกษากระบวนการผลิตรายการข่าวต่างประเทศของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- ศุภรัตน์ จิตติกุลเจริญ. ข่าววิทยุกระจายเสียง. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- สวินยา นุ่นพันธ์. “การใช้และปัญหาการใช้สารนิเทศของบุคลากรฝ่ายข่าวหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.
- ลักกะ จราวิวัฒน์. “การใช้ศูนย์ข้อมูลโทรทัศน์ของบุคลากรฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. “การเผยแพร่ข่าวทางวิทยุ.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaisnews.com/prdnews/nnb/nnb1.html> 2549.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. เอกสารส่งมอบงานของนายสมศักดิ์ ชันธิกุล ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2546
- อรัญญา มิ่งเมือง. “การเล่าข่าวทางวิทยุ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย: โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และเมธา เสรีธนาวงศ์. “วิทยุ.” ใน สื่อสารมวลชนเบื้องต้น: สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม, หน้า 385 -441. พิมพ์ครั้งที่ 4 (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- Campell, F. “ Journalistic Construction of News: Information Gathering.” New Library World 98,2 (1997) : 60-64.
- Hansen, K.A., and others. “Role of the Newspaper Library In the Production of News.” Journalism Quarterly 64,4 (1988) : 714-720.
- Kaye, D. “Source of Information, Formal and Informal.” Management Decision 33,5 (1995) : 16-19.
- Nicholas, D., and Martin, H. “Assessing Information Needs : a Case Study of Journalist.” Aslib Proceedings 49,2 (1997): 43-52.
- Tuchman, G. "News, the newsman's reality." unpublished PhD thesis, Brandeis University, 1969.